

DE MEERWAARDE VAN THUISTALEN IN HET (TWEETALIG) PRIMAIR ONDERWIJS

Door: Emmi Stuij

EMMI STUIJ

JUNIOR ONDERZOEKER

research **ED**
Nederland 2023

Universiteit Utrecht

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

- BA **Nederlandse Taal & Cultuur**
- MA **Meertaligheid & Taalverwerving**
- Stage bij **Nuffic**

- **PIRLS** & PISA
- Peil.onderwijs
- Dyslexie Centraal
- Onderwijskennis & **Kennisrotonde**

INHOUD

1) AANDACHT VOOR THUISTALEN OP SCHOOL

- Het belang
- Misvattingen
- De praktijk

2) MIJN ONDERZOEK

- Het tweetalig primair onderwijs
- Enquête & interviews
- Resultaten

3) PRAKTISCHE TIPS & AANBEVELINGEN

- Werken aan attitude
- Meertalige initiatieven

4) RUIMTE VOOR VRAGEN EN OPMERKINGEN

” *To reject a child's language is to reject the child*
JIM CUMMINS, 2001, P. 19

HET BELANG VAN AANDACHT VOOR THUISTALEN OP SCHOOL

IDENTITEIT & CULTUUR

De thuistaal is een belangrijk onderdeel van de **identiteit** en **cultuur** van een kind. Het is het belangrijkste **communicatiemiddel** met ouders en familie.

SOCIO-EMOTIONEEL WELZIJN

Leerlingen voelen zich meer **thuis** en hebben meer **zelfvertrouwen** als de thuistaal wordt gewaardeerd en ingezet op school.

POSITIEVE INVLOED OP DE VERWERVING VAN ANDERE TALEN

Vaardigheden en **kennis** die worden opgedaan in de moedertaal kunnen worden toegepast in andere talen. Een goede ontwikkeling van de moedertaal draagt bij aan een **snellere en betere verwerving** van de instructietalen.

**OOK ZORGT AANDACHT VOOR
THUISTALEN OP SCHOOL
VOOR...**

METALINGUÏSTISCH BEWUSTZIEN

...een **hoger metalinguïstisch bewustzijn** bij alle leerlingen, wat het leren van andere talen én de moedertaal kan vergemakkelijken.

NIEUWSGIERIGHEID & MOTIVATIE

...een prikkeling van de **nieuwsgierigheid** naar andere talen en culturen. Hierdoor zijn leerlingen meer **gemotiveerd** om andere talen te leren.

ATTITUDE TEGENOVER ANDERE TALEN EN CULTUREN

...een **positievere attitude** tegenover talige en culturele diversiteit. Dit zorgt voor **betere relaties** tussen leerlingen van verschillende afkomsten.

MISVATTINGEN

- **Meer** aandacht voor thuistalen → **minder** goed Nederlands
- 'Leerkrachten kunnen toch niet **alle talen leren spreken?**'
- **Controleverlies** in de klas

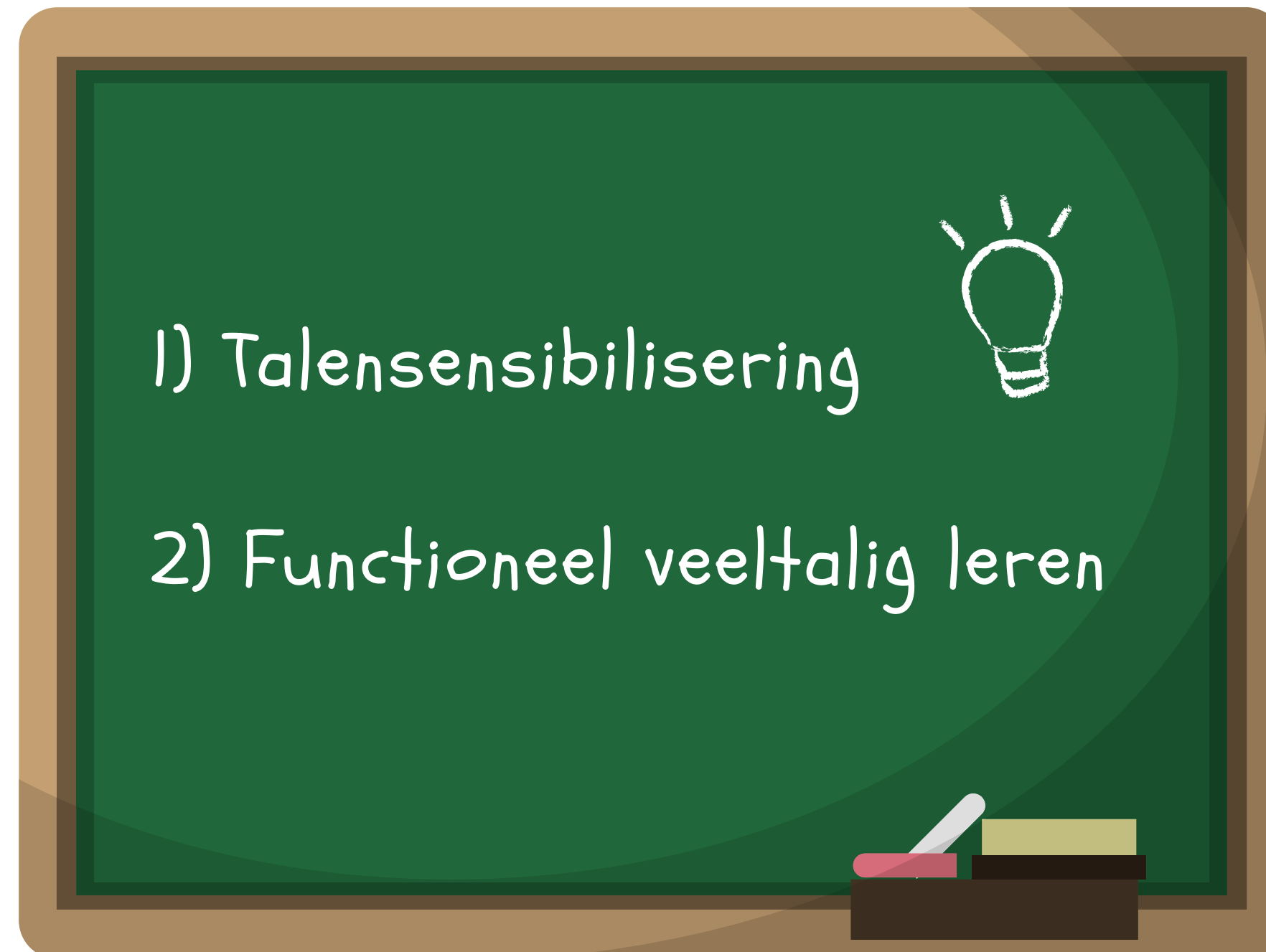
OPEN TALENBELEID

- Thuistalen op het schoolplein en bij informele gelegenheden

” *In 50% van de gezinnen wordt de moedertaal uiteindelijk een death language.*

JOANA DUARTE IN 'TALEN DIE
DE SCHOOL IN KOMEN' (2021)

TWEE MANIEREN OM DE THUISTAAL IN TE ZETTEN OP SCHOOL

TALENSENSIBILISERING

= **HET LEREN OVER TALEN**

- Laat leerlingen **kennismaken** met talen van over de hele wereld
- Leg de focus op **thuishalen** die aanwezig zijn op school en in de klas

SPROOKJES HERSCHRIJVEN IN DE THUISTAAL

**Dit kun je bundelen tot een
meertalig sprookjesboek!**

VOORBEELDEN

SCHRIFTEN VERGELIJKEN

WELKE TAAL HEEFT HET MOOISTE WOORD VOOR ...?

Laat kinderen stemmen!

FUNCTIONEEL VEELTALIG LEREN

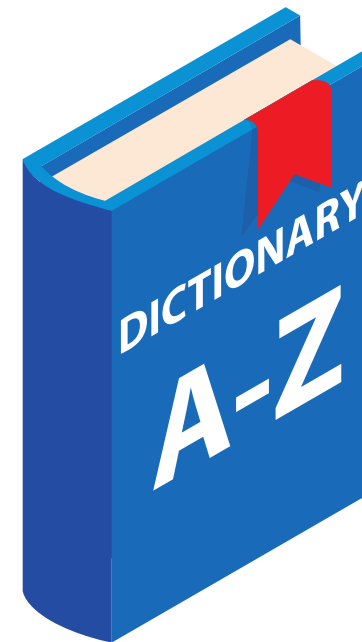
= HET LEREN VAN TALEN

- De thuistaal wordt **actief ingezet** om het leerproces in het Nederlands te ondersteunen
- Biedt leerlingen de mogelijkheid om de eigen taal te gebruiken bij het **uitvoeren van opdrachten**, vervolgens kan er een **terugkoppeling** plaatsvinden naar het Nederlands

VOORBEELDEN

SCHRIJVEN
in de eigen taal

**(ONLINE)
WOORDENBOEK**
raadplegen

OVERLEGGEN
in de eigen taal

TWEETALIG PRIMAIR ONDERWIJS (TPO)

- Pilot op 17 basisscholen in Nederland
- 30-50% van de onderwijstijd in het Engels
- Van groep 1 t/m 8

FOTO-ONDERZOEK

Radboud Universiteit

Universiteit Utrecht

- Brengt het effect van tweetalig primair onderwijs op de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid van leerlingen in beeld
- Eindrapport verschijnt dit jaar!

ONDERZOEK NAAR MEERTALIGHEID OP DE TPO-SCHOLEN

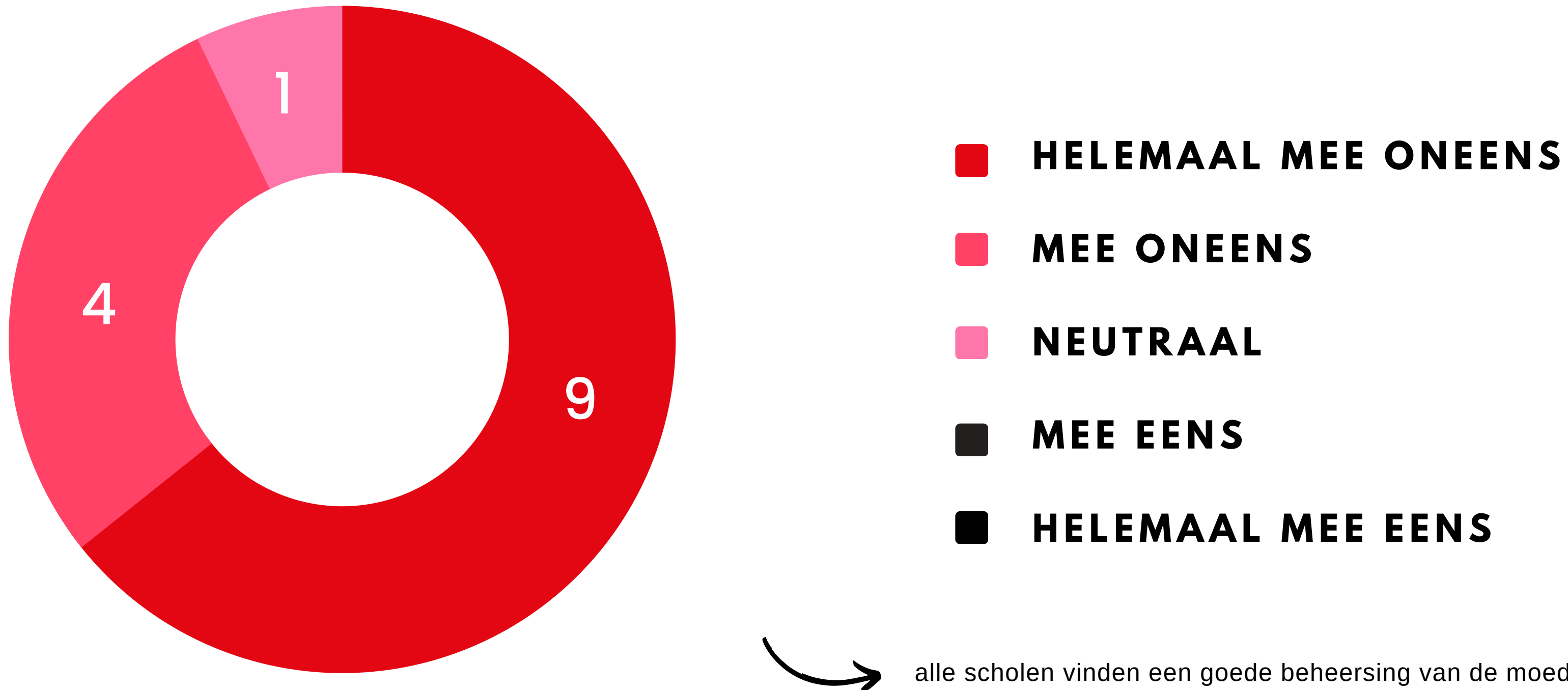
research **ED**
Nederland 2023

- **Enquête** ingevuld door tpo-coördinatoren (14 van de 17 tpo-scholen)
 - Visie op meertaligheid
 - Meertalige initiatieven
- **Diepte-interviews** met directeuren en tpo-coördinatoren (5 tpo-scholen)

VISIE OP MEERTALIGHEID

research **ED**
Nederland 2023

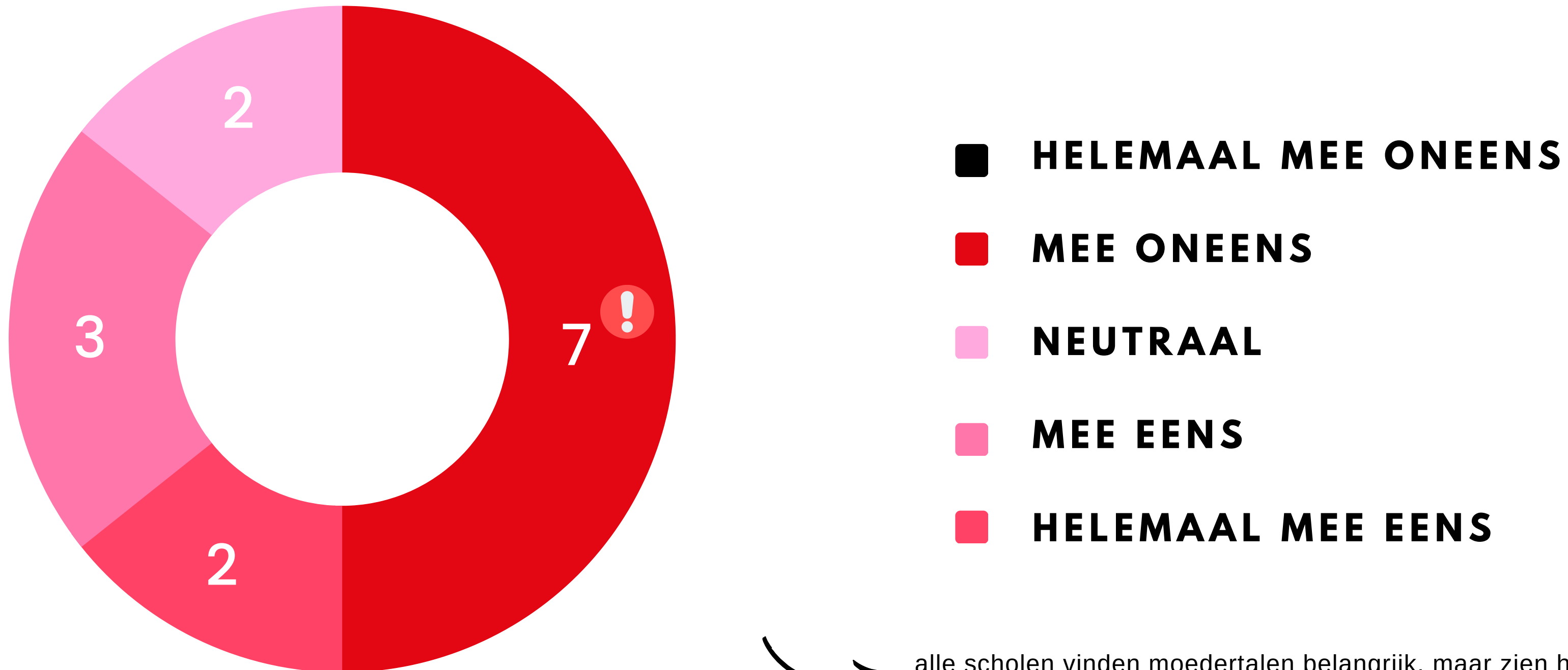
Stelling: Het is belangrijker dat anderstalige leerlingen goed Nederlands en Engels leren, dan dat ze de kennis van de eigen moedertaal behouden

VISIE OP MEERTALIGHEID

research **ED**
Nederland 2023

Stelling: Anderstalige leerlingen moeten op school de mogelijkheid krijgen om hun moedertaal te leren

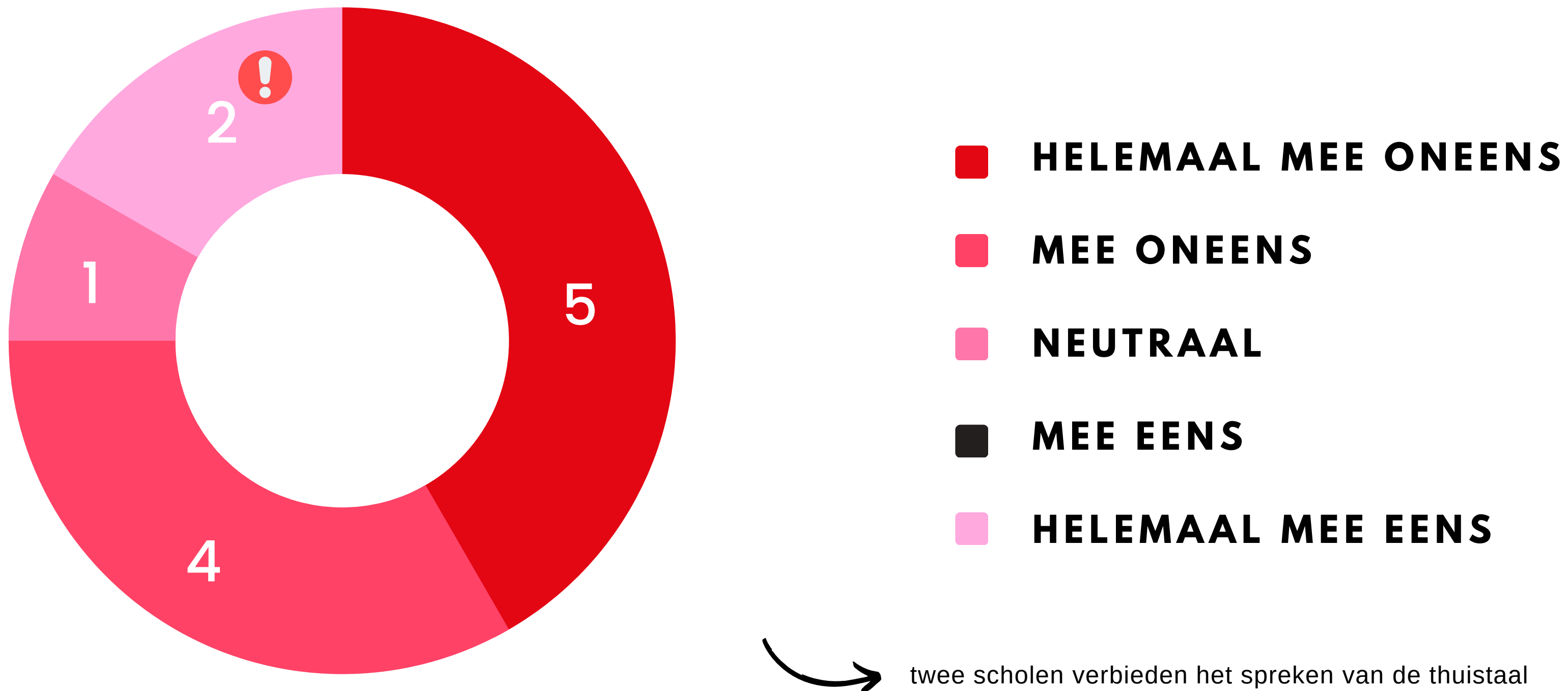

alle scholen vinden moedertalen belangrijk, maar zien het niet als de taak van de school om de leerlingen onderwijs hierin te bieden

VISIE OP MEERTALIGHEID

research **ED**
Nederland 2023

Stelling: Leerlingen mogen op school onderling alleen Nederlands en Engels spreken

INTERVIEWS

Over het algemeen **positieve visie**: thuishalen zijn belangrijk en moeten worden behouden
→ gebrek aan kennis over het hoe en waarom

Twee tpo-scholen zetten **talensensibilisering** en **functioneel veeltalig leren** in

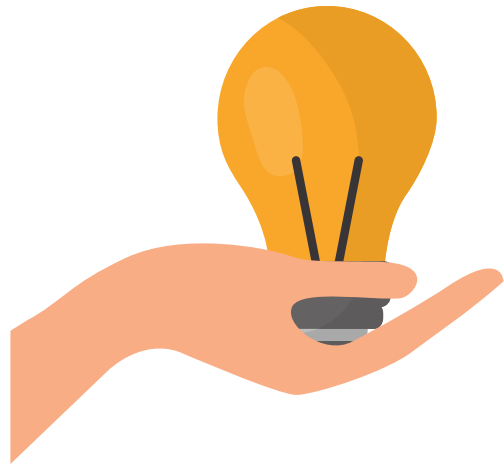
BELANG VAN ATTITUDE

- Alle leden van het team moeten overtuigd zijn van de gehanteerde visie
- Attitude van leerkrachten is belangrijk

In de **praktijk** blijkt dit niet altijd even makkelijk te bewerkstelligen: soms twijfel of angst bij leerkrachten

→ **HOE LOS JE DIT OP?**

TIPS VOOR HET VERBETEREN VAN DE ATTITUDE

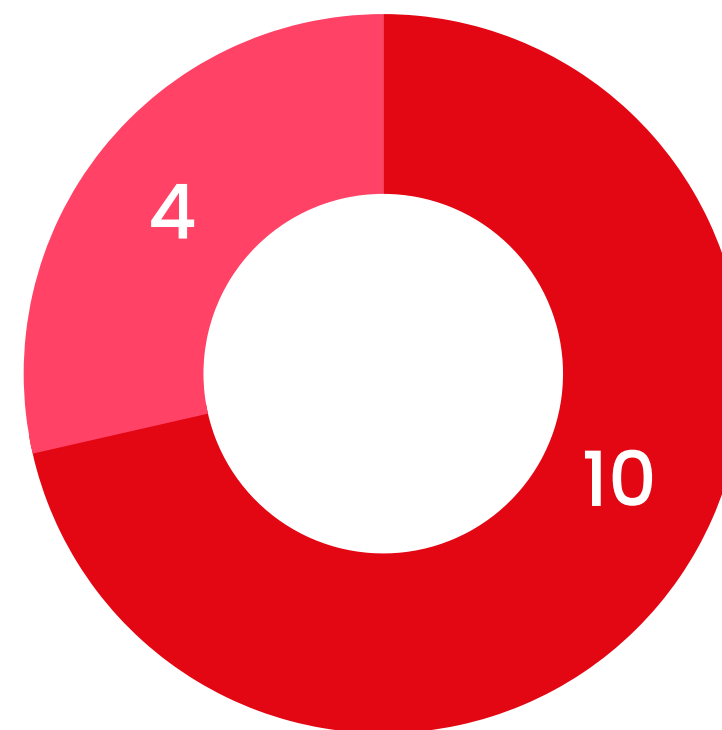
- Bied leerkrachten de mogelijkheid zich te **professionaliseren**
- Neem twijfels en angsten weg door regelmatig met elkaar **in gesprek** te gaan
- **Kennisverwerving**: toegankelijke (wetenschappelijke) literatuur en websites
- Wissel **ervaringsverhalen** uit
- Haal **inspiratie** uit de aanpak van andere scholen

AANDACHT VOOR CULTURELE FEESTEN

research **ED**
Nederland 2023

- **Bewustzijn** van diversiteit
- Leren over **culturen** van klasgenoten
- Laat leerlingen vertellen over de feesten, organiseer activiteiten en betrek ouders door hen **traditionele gerechten en kleding** mee te laten nemen naar school
- Bijvoorbeeld: Chinees Nieuwjaar, Ketikoti, het Suikerfeest, etc.

- **HIER BESTEDEN WIJ VEEL AANDACHT AAN**
- **HIER KUNNEN/WILLEN WE MEER AAN DOEN**
- **DAT IS EEN PLAN VOOR DE TOEKOMST**
- **HIER BESTEDEN WIJ GEEN AANDACHT AAN**

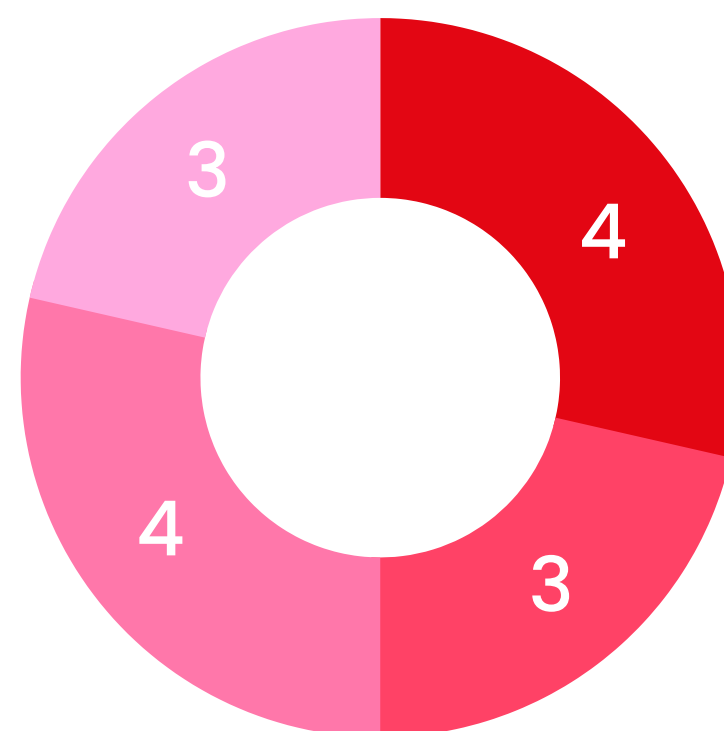
vrijwel alle tpo-scholen besteden aandacht aan culturele feesten

AFSPRAKEN OVER HET GEBRUIK VAN TALEN

research **ED**
Nederland 2023

- Maak duidelijk **welke** talen **wanneer** gesproken mogen worden
- Voorkom uitsluiting met de regel dat er altijd in een **gezamenlijke taal** wordt gesproken

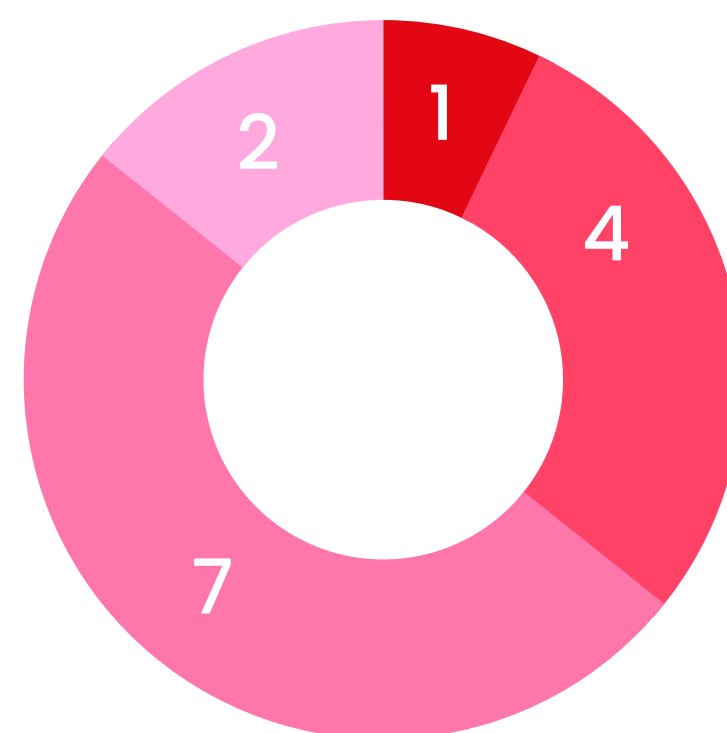
- HIER BESTEDEN WIJ VEEL AANDACHT AAN
- HIER KUNNEN/WILLEN WE MEER AAN DOEN
- DAT IS EEN PLAN VOOR DE TOEKOMST
- HIER BESTEDEN WIJ GEEN AANDACHT AAN

REALISEER EEN MEERTALIGE BOEKENKAST

research **ED**
Nederland 2023

- **Leesvaardigheid ontwikkelen** in Nederlands én moedertaal
- Samenwerking met de **bibliotheek**
- Vraag hulp aan **ouders**
- Groot aanbod meertalige (prenten)boeken **online!**

- **HIER BESTEDEN WIJ VEEL AANDACHT AAN**
- **HIER KUNNEN/WILLEN WE MEER AAN DOEN**
- **DAT IS EEN PLAN VOOR DE TOEKOMST**
- **HIER BESTEDEN WIJ GEEN AANDACHT AAN**

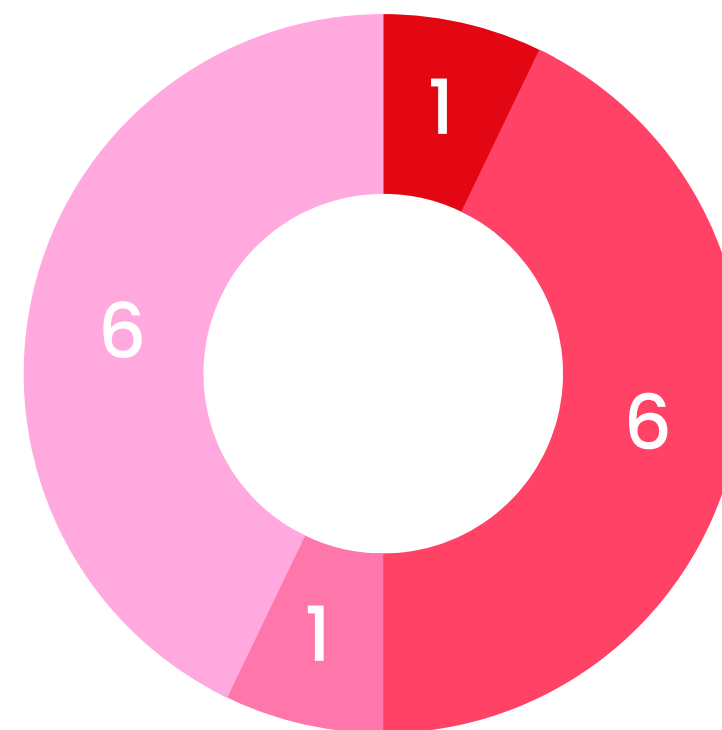
→ veel van de tpo-scholen willen dit in de toekomst doen

MAAK DE VISIE OP MEERTALIGHEID ZICHTBAAR

research **ED**
Nederland 2023

- **Meertalige posters** (bijv. met 'welkom' in verschillende talen)
- **Wereldkaarten** (bijv. met punaises waar leerlingen vandaan komen)
- **Vlaggen** aan de muren
- Laat leerlingen **posters** maken over talen/culturen en hang deze op de gang
- Klokken met verschillende **tijdzones**

- **HIER BESTEDEN WIJ VEEL AANDACHT AAN**
- **HIER KUNNEN/WILLEN WE MEER AAN DOEN**
- **DAT IS EEN PLAN VOOR DE TOEKOMST**
- **HIER BESTEDEN WIJ GEEN AANDACHT AAN**

BEST PRACTICES IN HET KLASLOKAAL

- Woorden vertalen met (online) **woordenboeken**
- Leerlingen **goedemorgen wensen** of **geruststellen** in de thuistaal
- Bij verjaardagen **zingen** & **leren tellen** in alle thuistalen
- **Opdrachten/projecten** samen laten voorbereiden & uitvoeren **in de thuistaal**
- **Cultureel diverse speelhoeken** inrichten voor kleuters
- Klaslokaal **versieren** met alle thuistalen (posters, wereldkaarten)

MEER WETEN?

research **ED**
Nederland 2023

TALEN DIE DE SCHOOL IN KOMEN

Peters (2021)

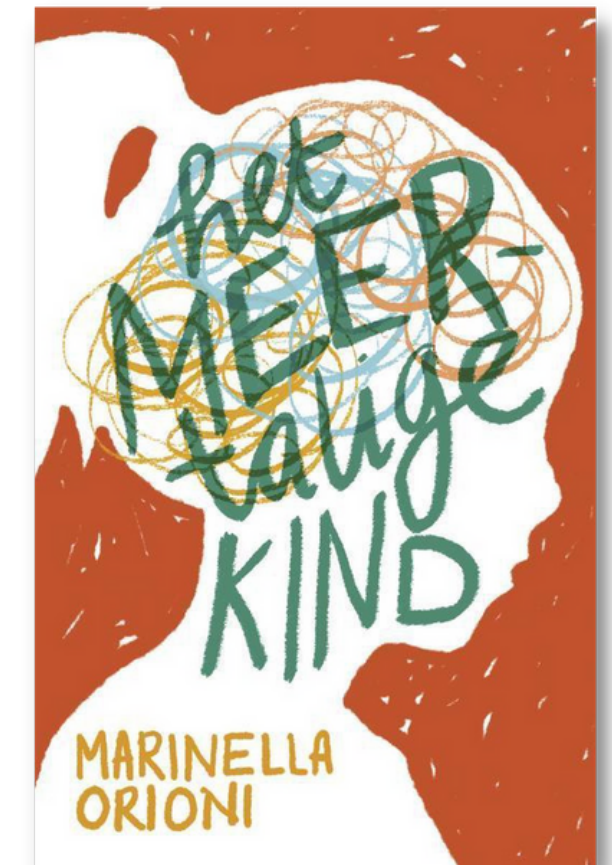
MEERTALIGHEID & ONDERWIJS

Agirdag & Kambel (2018)

HAAL MEER UIT MEERTALIGHEID

Van Praag et al. (2016)

HET MEERTALIGE KIND

Orioni (2021)

MEER WETEN?

Meer meertaligheid in het basisonderwijs...

Ja maar, hoe? Nieuwe inzichten door meertaligheidsprojecten.

Nederland is rijk aan talige en culturele diversiteit maar toch blijft de hoofdtal van het curriculum het Nederlands. Andere talen, zoals migranten- of streektaalen spelen een kleinere (of geen) rol in het onderwijs. In dit artikel worden recente ontwikkelingen omtrent het inzetten van alle in het onderwijs aanwezige talen besproken.

MEER MEERTALIGHEID IN HET BASISONDERWIJS

Duarte & Günther (2019)
MeerTaal, 6(2), 14-17

EEN THUIS VOL TAAL

Kouwen (2022)
Universiteit Utrecht

research **ED**
Nederland 2023

Een thuis vol taal

Geschatte leestijd: 15 minuten

LUISTER NAAR DE AUDIO-VERSIE VAN DIT VERHAAL >

Nederlands leren in een taalrijke omgeving

Elke taal mag er zijn

slo 14

Benut de rijkdom en kennis van de moedertaal, want dan leren kinderen beter en sneller Nederlands en vinden ze eerder hun draai in de klas. Het klinkt misschien logisch, maar hoe doe je dat in de praktijk? SLO ontwikkelde samen met leraren diverse lessen met veel praktische tips. Lerares Hanna Kujs: "Ook een korte lesactiviteit levert leerlingen, ook de Nederlandstalige, verrassend veel op."

ELKE TAAL MAG ER ZIJN

Nout (2019)
SLO NOT-special, 14-16

WAAROM ZIJN WE BANG VOOR MEERTALIGHEID?

Van Avermaet (2015)
Levende Talen Magazine, 102(7), 6-10

We kunnen er niet omheen dat onze klassen steeds diverser worden. Willen we alle kinderen maximale ontwikkelingskansen geven, dan is het benutten van de aanwezige diversiteit op school en in de klas misschien wel een van de meest centrale uitdagingen. Een duidelijk voorbeeld is de talige diversiteit van onze leerlingen. Wat is onze houding ten aanzien van de meertaligheid op school en in de klas? Hoe gaan we met die meertalige realiteit om? Moeten we die zien als een probleem voor (Nederlands) leren? Of moeten we die meertaligheid juist zien als een bron voor leren?

WAAROM ZIJN WE BANG VOOR MEERTALIGHEID?

Antwoorden op vragen over

omgaan met meertaligheid in het onderwijs

in het Nederlandse taalgebied

ANTWOORDEN OP VRAGEN OVER OMGAAN MET MEERTALIGHEID IN HET ONDERWIJS

De Graaf et al. (2019)
Nederlandse Taalunie

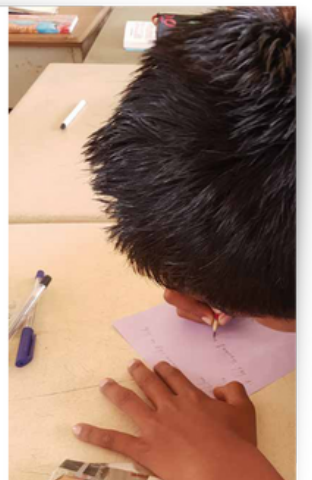
DE TAALVRIENDELIJKE SCHOOL

Le Pichon-Vorstman & Kambel (2021)
Levende Talen Magazine, 108(7), 22-26

DE TAALVRIENDELIJKE SCHOOL

Een nieuw netwerk voor scholen die taaldiversiteit verwelkomen

Net als in de rest van de wereld neemt ook in Nederland meertaligheid toe: steeds meer mensen uit alle delen van de wereld vinden hun weg naar ons land en naar ons onderwijs. De Taalvriendelijke School is een predikaat en een internationaal netwerk van scholen. Het omvat zowel scholen voor primair en secundair onderwijs, als openbare scholen en particulier internationaal onderwijs. Wat is de meerwaarde van lidmaatschap en waarom zou elke school een 'taalvriendelijke school' moeten zijn?

MEER WETEN?

research **ED**
Nederland 2023

METROTAAL.BE

MEERTALIG.NL

EDINAPLATFORM.EU

MEERTALIGHEID.BE

**ZIJN ER NOG VRAGEN OF
OPMERKINGEN?**